

VALDKOND – MINA JA KESKKOND

Valdkonna sisu:

- **sotsiaalne keskkond:** mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine;
- **tehiskeskkond:** ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus;
- **looduskeskkond:** kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab oma kodust aadressi;
- nimetab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid;
- teab oma lasteaia nime ja asukohta;
- korrastab oma isiklike esemete hoiukoha (riidekapi ja töökapi);
- oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp;
- kirjeldab tähtpäevi peres;
- tunneb ja järgib lauakombeid;
- nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi;
- oskab väljendada oma emotsioone (rõõm, mure);
- oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid;
- kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- on teadlik suuhügieenist (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine);
- teab, mis on haigus;
- oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust;
- selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige ja vale;
- selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna;
- oskab nimetada seeni, mis kasvavad kodukoha metsas ja kirjeldada neid;
- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- oskab hoida puhtust end ümbritsevas keskkonnas;
- teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku;
- oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval);
- oskab ühissõidukis käituda;
- oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes;
- oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.

VALDKOND – KEEL JA KÕNE

Valdkonna sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab jutustada oma elust ja kogemustest, räägib selgelt ja arusaadavalt;
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- annab edasi kuuldud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust ning tegelaste käitumist ;
- oskab tähelepanelikult kuulata ja meeles pidada täiskasvanu selgitusi;
- tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites);
- jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausetega;
- kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme;
- kasutab kõnes nud ja tud- kesksõnu (nt söödud - söönud);
- kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti);
- kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu *eile, täna, homme*;
- oskab grupeerida ja nimetab õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos);
- kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;
- häälib täiskasvanu abiga (järele korrates) 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühenditeta sõnu
- määrab hääliku asukoha sõna alguses ja lõpus;
- kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu *koli- kolli, koli - kooli*;
- tunneb ning kirjutab mõningaid tähti ja oskab kirjutada oma nime.

VALDKOND – MATEMAATIKA

Valdkonna sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrised kujundid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- oskab loendada 1-12 ja sõnastab loendamistulemuse arvuna;
- tunneb numbreid 1-10;
- oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu;
- paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab loendamise teel;
- võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab loendamise teel;
- järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi;
- leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema- väiksema- sama suure, kontrollib objekte kõrvutades;

- hindab kaugust silma järgi (lähedal – kaugel);
- teab mõisteid: õhuke- paks;
- mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõduga;
- järjestab kuni 5 eset raskuse järgi;
- koostab geomeetrilistest kujunditest mustreid ja laob pilte;
- rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse jm järgi;
- teab nädalapäevade nimetusi;
- teab mõisteid: tööpäev ja puhkepäev;
- eristab mõisteid kiiresti- aeglaselt, varsti, hiljem, kohe;
- teab ja oskab nimetada mõisteid: ring, ruut, ristkülik, kolmnurk;
- oskab määrata vasakut ja paremat poolt;
- määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: all, peal, kohal, keskel, äärel, vasakul ja paremal;
- orienteerub juhendamise järgi tuttavas ruumis ja õues.

VALDKOND – KUNST

Valdkonna sisu:

- [joonistamine ja maalimine](#)
- [voolimine](#)
- [kleepetöö ja meisterdamine](#)
- [toiduvalmistamine](#)

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

joonistamine ja maalimine

- vaatleb, analüüsib ja kujutab äratuntavalt inimesi, loomi, ehitisi, masinaid, loodust jne;
- segab kokku sinist, kollast, punast, rohelist valge või musta värviga;
- võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone;
- kasutab erinevaid värvusi ning tunneb lisaks pruuni, roosat ja lillat värvi;
- kasutab varemõpitud tehnikaid ja võtteid kombinatsioonis uutega;
- kasutab tööks vajalikke materjale ja paberipinda otstarbekalt;
- oskab kujutada erinevaid aastaaegu;
- tutvub eesti kunstiloominguga.

voolimine

- oskab näppudega süvendeid vajutades õhnestada ümarvorme;
- õpib voolima inimese, linnu- ja loomfiguure üksikosadest ja tervest tükist;
- oskab viimistleda oma tööd (nt. silub ühenduskohti);
- õpib voolimispulga abil tegema voolingu pinnale korrapärast mustrit;
- oskab voolimismassi jaotada võrdseteks osadeks;

- oskab tasapinnaliselt voolida.

kleepetöö ja meisterdamine

- oskab omavahel kombineerida erinevaid meisterdamisvahendeid (nt. looduslik , tehis- ja jääkmaterjaliga ning valib neile sobivaid värve;
- rebib ja lõikab ümarat vormi;
- matkib lihtsamaid punumisvõtteid (nt. lõngatuti tegemine, sõbrapael), oskab teha sõlmi;
- voldib paberi pooleks/neljaks – kujundades kaarti, raamatut;
- tutvub Eesti rahvakunstiga;
- teab, kuidas materjale otstarbekalt kasutada.

toidu valmistamine

- õpib valmistama erinevaid segu-mahlajooke;
- õpib valmistama lihtsamaid küpsetisi ja magustoite (nt. täidisega pirukad);
- oskab tainast rullida, tükeldada ja voolida;
- oskab abistada toidu kaunistamisel ja serveerimisel;
- teab köögis valitsevaid ohtusid ja oskab neid vältida (kuum ahi ja pliit jt);
- õpib tundma erinevaid töövahendeid (mikser, riiv, lõikelaud ja nuga) ning neid ohutult kasutama;
- oskab vajadusel küsida õpetajalt abi;
- oskab teha koostööd rühmakaaslaste ja õpetajaga;
- oskab lusikaga segada erinevaid toiduaineid (nt. pannkoogitaigna valmistamine);
- teab ja oskab järgida lihtsamaid hügieeninõudeid;
- oskab peale tegevust korrastada oma töölaua.

VALDKOND – MUUSIKA

Valdkonna sisu:

- muusika kuulamine;
- laulmine;
- muusikalis – rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kuulab huviga laulu ja muusikapala;
- tunneb muusikalisi mõisteid: vaikne-vali, kiire- aeglane, rõõmus-kurb, tugev-õrn, hoogne, uljas, pidulik, hüplev, naljakas;
- eristab erineva kõrgusega helisid: *kõrge, keskmine, madal*, tämbreid: *õrn, mahe jt*;
- eristab 2-osalist muusikapala meloodia või tempo muutuste järgi;
- oskab iseloomustada, võrrelda kuuldud muusikapalu;
- tunneb erinevaid loodushääli, eristab linna-ja maahääli, matkib neid;
- oskab laulmise juures õigesti hingata;

- laulab vaba ja loomuliku häälega, esitab laule rühmaga ühtses tempos;
- oskab teistega koos peast laulda mõningaid laste- ja rahvalaule;
- oskab laulda Eesti hümn 2 esimest salmi;
- oskab muuta liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele (tempo, dünaamika, register);
- oskab liikuda erinevates kujundites (hanerida, ring, üksikult, paaris), ühtlaste vahedega; külgsammudega eri kombinatsioonides; keerutada käevangus;
- oskab kasutada tantsimisel õpitud tantsuelemente;
- oskab rütmi TAI-RI;
- tunneb mõningaid eesti rahvamänge ja –tantse;
- on liikumise juures väljendusrikas;
- mõtleb iseseisvalt rütme laulude, riimide saateks;
- oskab kaasmänguga kehapillil ilmestada sõnarütme, liisusalme, luuletusi;
- tunneb TA ja TI-TI rütme ning vaikuse sümbolit PAUS;
- oskab mängida rütmilisi kajamänge ja rütmitelefoni;
- mängib rütmi- (triangel, kõrin jt) ja meloodiapille (ksülofon, metallofon jm.);
- ansambli mängus alustab ja lõpetab koos teistega, mängides ühtses tempos;
- tunneb välimuse ja hääle järgi eesti rahvapille (rahvakannel, hiiu kannel, sarved, viled) ja mõnda sümfooniaorkestri pilli (viiul, tšello, flööt, trompet, suur trumm).

VALDKOND – LIIKUMINE

Valdkonna sisu:

- liikumisalased üldteadmised;
- põhiliikumised: kõnd, jooks, hüpped ja hüplemine;
- visked, püüdmine, veeretamine;
- roomamine, ronimine, tasakaaluharjutused;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- võimlemine, tants ja rütmika.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- orienteerub ruumis (erineva suunaga liikumised, pöörded);
- kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes,
- kujundliikumised ja kolmikute moodustamine täiskasvanu abiga;
- sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;
- tutvub erinevate spordialadega (hooga ja hoota kaugushüpped, kaugus- ja täpsusvisked, jalgrattasõit, tõukeratta lükkamine, lühikese ja pika distantsi jooksmine);
- tutvub spordialadele iseloomulike tehnikatega (äratõuge, pehme ning vetruv maandumine hüppamisel,

visketehnika arendamine visates palli ühe ja kahe käega);

- oskab kasutada spordi- ja mänguvahendeid (nt palli visked ja püüdmine, täpsusvisked, hüppitsaga hüppamine jt);
- oskab lihtsamaid korv- ja jalgpallielemente;
- säilitab tasakaalu liikumisel ja staatilistes asendites, kontrollib oma rühti;
- arvestab enese ja teiste ohutusega liikumisel ja mängudes;
- suudab sõita tõukeratta ja kaherattalise rattaga;
- sooritab kelgumäel erinevaid laskumisviise.

VALDKOND – UJUMINE

Valdkonna sisu:

- veega harjumine;
- hingamispeetus ja vette hingamine;
- horisontaalasendiga harjumine veepinnal, libisemine;
- jalgade töö;
- käte töö;
- rütmiline hingamine;
- terviklik sooritus ujumisel.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab, kuidas käituda basseinis ja riietusruumis;
- oskab hingata vette;
- liugleb kõhuli ja selili abivahendiga;
- oskab krooli jalgadetööd;
- ujub abivahendiga;
- laps sukeldub vette hingamispeetusega ja hingamisega;
- laps liugleb vees kõhuli ja selili ilma toetuseta.

LAPSE ÜLDOSKUSED

mänguoskused:

Lapse mängule on omane suur iseseisvus. Lapse vanusega koos kasvab nõudlikkus rolli täitmise suhtes – enne mängu arutletakse kaaslasega mängusüžee üle (kõigepealt söödame lapsi, siis läheme nendega jalutama), lepitakse kokku rollijaotus (mina olen ehitaja, sina oled autojuht), loovad mängukeskkonna (olemasolevad mänguasjad, meisterdavad puuduolevad mänguasjad, ehitavad vajalikud ehitised).

Lapse mängu ilmub rollisuhtlus (arstina mitte ainult ei kuula haiget, vaid lohutab haiget ja soovib kuidas kiiremini terveks saada). Areneb lapse koosmänguoskus kui ka üksinda mängimise oskus. Lapsel kujuneb konfliktide lahendamise oskus. Valib mängukaaslasid nii sümpaatia alusel kui ka ühisest huvist mänguteema vastu.

Lavastusmängus ei pea täiskasvanu tegelaste häälsusi ette näitama, vaid lapsed matkivad kuulnud tegelaste käitumist juba ise. Laps tahab ise olla juhtrollis. Lapsed suudavad tuttavaid lavastusmänge mängida iseseisvalt, kusjuures kasvab nõudlikkus rolli täitmise suhtes. Lapsed hakkavad huvi tundma lavastusmängu eriliikide vastu – näpu -, laua -, varjuteater.

Ehitusmäng: lapsed jälgendavad mängus täpsemalt täiskasvanute ehitustegevust, kusjuures nad ei kajasta mitte üksikuid, vaid kompleksseid nähtusi – jagavad ehitades omavahel kohustused (ühed veavad materjale. Teised

püstitavad maju, kolmandad juhivad ehitustööd). Lapsed viivad oma mängu mõtte ellu, mänguülesanded on täpselt jaotatud ning tekib vastastikune kohustus. Kui mängu jaoks on vaja valmistada mõni mänguasi, väljuvad lapsed ajutiselt mängust, mäng ei katke, sest pärast vajaliku asja meisterdamist tulevad nad mängu tagasi. Nad tahavad, et ehitus oleks sarnane tõelisega.

Õppemängud, reeglitega mängud: enne mängu alustamist, seletab täiskasvanud lühidalt reegleid ja lapsed alustavad mängu. Mängudesse ilmuvad võistluselemendid. Lapsi hakkab huvitama mängu tulemus (leida otsitav ese, kiiresti reageerida). Lapsed hakkavad ise lihtsamaid õppemänge mängima ja tutvustavad mängu teistelegi.

tunnetus – ja õpioskused:

- plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged, lõpetab alustatud tegevuse;
- suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20 – 30 minutit;
- kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet (ei räägi häälega mida kavatses teha, vaid teeb seda mõttes);
- kasutab kõnet info saamiseks, uute teadmiste omandamiseks;
- järgib ühistegevustes reegleid, suudab reegleid selgitada;
- osaleb aktiivselt käelistes tegevustes;
- saab aru asjade suhetest ja omadustest, ajalis – ruumilisest järjestusest.

sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti, arvestab teistega käitumistes ja vestlustes;
- seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
- on oma tegevuses orienteeritud tunnistusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted;
- suudab lühikest aega täiskasvanu kontrollita kaaslastega mängida ning teha koostööd omal viisil;
- järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti reeglite täitmist teiste poolt.

TÖÖKASVATUS

Töökasvatuse liigid:

- eneseteenindamine;
- erinevad töötegevused;
- täiskasvanute töödega tutvumine.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

6 AASTANE LAPS – laps saab eneseteenindamisega hakkama ning aitab meelsasti endast nooremaid nii eneseteenindamisel kui ka igapäevatoimingutes. Lapse tähelepanu võib juhtida töö kvaliteedile, vajadusel võib töö koos uuesti teha. Lapsele tuleks võimaldada pikemaajalisi töid (lapsel on oma aiapeenar – istutab, kastab, rohib seda).

Eneseteenindamine

- tegutseb eneseteenindamisel kiiresti ja lodusalt;
- pärast tegevuse lõpetamist koristab enda järelt asjad, korrastab
- teeb pärast magamist voodi ära, aitab voodipesu vahetada;
- kontrollib oma välimust peeglist;
- paneb märjad riided iseseisvalt kuivama, valib riietust vastavalt ilmale.

Töötegevus

- kasutab juhendamisel nuga (tükeldab puu- ja juurvilju jms);
- koos täiskasvanuga valmistab mõningaid toite (vormib piparkooke jms);

- teritab pliiatseid pliiatsiteritajaga;
- asetab töövahendid ja mänguasjad õigesse kohta;
- aitab vajadusel kaaslast ja endast väiksemat;
- viib iseseisvalt alustatud tegevuse lõpuni;
- korratust märgates likvideerib selle;
- tegeleb aiatöödega, hoolitseb talvel lindude eest.

Täiskasvanute töödega tutvumine

- selgitab vestluses enamtuntud ametite vajalikkust (arst, tuletõrjuja, politseinik, õpetaja jms);
- teab ja täidab kohustusi lasteaias ning kodus (laua katmine ja koristamine jms).